

A dialektika törvényei

A dialektika legfontosabb törvényei: az ellentétek egységének és harcának törvénye (motor), az ellentmondás, a mennyiségi változások átcsapása minőségi változásokba (ugrás), a tagadás tagadásának törvénye (spirál).

„**A dialektika a természet, a társadalom és a gondolkodás legáltalánosabb mozgástörvényeinek összefoglalása.** A jelenségeket összefüggéseikben, kölcsönhatásaikban, fejlődésükben, ellentéteik és ellentmondásaik keletkezésében, kifejlődésében, feloldásában, a mennyiségi változások minőségiébe való átcsapásában vizsgálja a tagadás tagadása alapján. **A dialektikus materializmus a fejlődést az ellentétek harca és egysége eredményének tekinti.**“

Marxista fogalomlexikon

Fejlődés az anyagi világ jelenségei önmozgásának az alacsonyabb rendűtől (egyszerűbbtől) a magasabb rendű (bonyolultabb, a káros hatásoknak ellenállóbb) felé irányuló folyamata, amely feltárja, realizálja a jelenségek lényegében rejlő belső tendenciákat, s az új létrejöttére vezet.

Ellentétek Egységének és Harcának Törvénye: a valóság és az emberi megismerés egyetemes törvénye, amely a materialista dialektika lényegét, „magvát” alkotja. Minden objektum ellentéteket rejt magában. Ellentéteken a dialektikus materializmus olyan mozzanatokat, „oldalakat” stb. ért, amelyek (1) megbonthatatlan egységben vannak, (2) kölcsönösen kizárják egymást, mégpedig nemcsak különböző, hanem ugyanazon vonatkozásban is, vagyis (3) kölcsönösen áthatják egymást. Egységük viszonylagos, harcuk abszolút. Az ellentétek harca azt jelenti, hogy az ellentmondás a tárgy lényegén belül szüntelenül megoldódik, és ugyanolyan szüntelenül újra képződik, ez pedig a régi tárgynak új tárgygyá való átalakulására vezet. Ez a törvény ily mó-

don megmagyarázza minden mozgás objektív belső „forrását”, nem folyamodva semmiféle külső erőhöz, s lehetővé teszi a mozgásnak önmozgásként való értelmezését.

Ellentmondás: a dialektika kategóriája, amely mindenfajta mozgás belső forrását a változás és a fejlődés alapelvét fejezi ki.

Mennyiségi Változások Átcsapása Minőségi Változásokba: a dialektika egyik alaptörvénye, amely az anyagi valóság objektív, egyetemes fejlődési törvényét fejezi ki, mely szerint az észrevétlen, fokozatos mennyiségi változások felhalmozása – minden egyes folyamat számára specifikusan – szükségszerűen lényeges, gyökeres minőségi változásokhoz vezet, vagyis a régi minőség új minőségbe csap át. E törvény a természet, a társadalom és a gondolkodás összes fejlődésfolyamataiban érvényesül. A mennyiségi és minőségi változások összefüggnek egymással és feltételezik egymást: nemcsak mennyiségi változások mennek át minőségi változásokba, hanem a fordított folyamat is fennáll: a dolgok és jelenségek minőségi változásának eredményeként megváltoznak a mennyiségi jellemzők is.

Tagadás tagadásának törvénye: A dialektika egyik alaptörvénye. A tagadás tagadásának törvénye szervesen összefügg az ellentétek egységének és harcának törvényével, minthogy a réginek az új által való tagadása a fejlődés folyamatában nem más, mint ellentmondások megoldása. A dialektikus tagadás mindennemű fejlődés objektív mozzanata, mozgó princípiuma. A réginek és az újnak a fejlődésben mutatkozó kölcsönös viszonyát, a réginek tagadásának jellegét alapvetően ellentétes módon magyarázza a metafizikai és a materialista dialektika.